

Türk Sinemasında Ses-İmaj (2000-2018)

Eda ARISOY

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

*Bu eser Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Radyo-Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı'nda doktora tezi olarak hazırlanmış ve jüri üyeleri Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK (Danışman), Doç. Dr. Filiz ERDEMİR GÖZE (Üye), Dr. Öğr.Ü. Çağdaş Emrah ÇAĞLIYAN (Üye), Prof. Dr. H.Hale KÜNÜÇEN (Üye) ve Prof. Dr. Özlen ÖZGEN (Üye) önünde 24.02.2021 tarihinde savunularak kabul edilmiştir. Tezde ileri sürülen görüşler yazarına ait olup Enstitü bu görüşlerden dolayı hiçbir sorumluluk kabul etmez. Tezin adı Türk Sinemasında Ses-İmajın Sinematografik Anlatıdaki Yeri, 2000-2018 iken, kitabın adı Türk Sinemasında Ses-İmaj (2000-2018) olarak değiştirilmiştir. Ek olarak tez içerisinde yer alan "tez" sözcüğü yerine, "çalışma" sözcüğü kullanılarak yeniden düzenlenmiştir.

ISBN

978-625-8430-64-6

Kitap Adı

Türk Sinemasında Ses-İmaj (2000-2018)

Editör

Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK

ORCID iD: 0000-0003-4265-4814

Yazar

Eda ARISOY

ORCID iD: 0000-0001-9779-4377

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

SCI001000

DOI

10.37609/akya.992

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Sinema üzerine filozofik görüşleri olan Rudolf Arnheim, düşünmenin görme ile ilk anda oluştuğunu yazar. Arnheim'in görme ile düşünmeye dair bu görüşünde "görmek" kavramını metaforik olarak kullanmadığını özellikle hatırlatmak gerekiyor. Görmek ve düşünmek arasındaki ilişki, sözcüğün tam da duyu organımız olan gözlerimizle yaptığımız görme üzerine kurulur. Film-lerdeki görsel imajların niçin sadece eğlence olarak değerlendirilemeyeceğini temellendiren bu tür görüşler sadece Arnheim'de değil, Béla Balázs'da, Jean Epstein'de, Sergei Eisenstein'de ve son yıllarda Gilles Deleuze, Alain Badiou, Jacques Ranciere gibi filozoflarda da görülebilir. Düşünmek, görmek ile başlar.

Acaba sadece görmek ile mi? İşitme ile düşünme arasındaki ilişki de benzer bir doğrultuda kurulamaz mı? Nitekim Gilles Deleuze özellikle *Sinema 2*'de optik yani görsel imajlarla sonik yani ses imajları eşit düzeyde gördüğü zaman imaj analizinde buna dair ipuçları verir. Sinema, başından itibaren sesle ilişkilidir, sessiz sinema denilen dönemde dahi. Film içinden veya dışından gelen müzikler, sesler; konuşmalar olmasa da, görsel imajlarla yan yanaydı. Bazen görsel imajlarla uyumluydu, bazen, istisna da olsa, onlarda çatlaklar yaratıyordu. Ama 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ses imaj ile görsel imaj arasındaki bu gedikler daha da büyüdü. Aralık açıldıkça da düşünce, düşünülmeyeni dahi düşünmeye başladı. Heidegger'in "çağımızda en önemli düşünce halen henüz düşünmüyoruz" sözüne karşı filmlerden bazı yanıtlar gelmeye başladı belki de. Filmler, seslerle görüntüleri birbirinden kopararak bizler üzerinde daha önce tanık olmadığımız farklı yağmurlar yağdırmaya başladı. Zaman-imajlar, daha önce hareket-imajlarda da var olan yağmurların şiddetini hem artırmış hem de çeşitlendirmişti. Artık, daha önce işitmediğimiz sesleri de işitmeye başlamıştık.

Elinizdeki çalışma, Türk sinemasında sesin düşünsel hikayesine odaklanarak ses ile düşünme, ses ile görsel imaj arasındaki ilişkiyi kendine dert edinmektedir. Bu özgün çalışma, sadece görmeyi merkeze alan düşünürlerin ihmal ettiği bir husus olan filmlerde işittiğimizi düşündüğümüz sesin, düşünce ile nasıl bir ilişkisi olduğunu ampirik, yorumsamacı ve eleştirel bir perspektifte incelemektedir. Bu son nokta özellikle önemlidir; çünkü film çalışmalarında ya hikayeye odaklanarak sinemayı sinema yapan unsurlardan uzak durulmakta ya da sadece sinematografik boyutlar dikkate alınarak sinematografinin yarattığı düşünce gözden kaybolmaktadır. Eda Arısoy'un, "Türk Sinemasında Ses-imajın Sinematografik Anlatıdaki Yeri, 2000-2018" adlı doktora tezinden, "Türk Sinemasında Ses-İmaj (2000-2018)" adıyla kitaplaşan bu çalışması ise oldukça bütüncül durmakta. Önce filmlerdeki sesleri dinlemekte. Ayrıntılı tablolar, özenli kayıtlar pozitif sosyal bilimcilerin en önem verdiği tarzda ince işlenmekte. Gelgelelim çalışma pozitif sosyal bilim yaklaşımı doğrultusunda değil, yorumsamacı ve eleştirel sosyal bilim yaklaşımı çerçevesinde üretilmiştir. Ama bu, ampirik incelemeye engel değildir: Önce dakika dakika, saniye saniye sesleri çıkarırsın, o sırada gördüğün imajları da detaylı bir şekilde masaya yatırırsın, sonra tabloların, sayıların anlamlarını felsefi, sosyolojik ve diğer teorik okumalarıyla ilişkilendirirsin. Yorum yapmak ve kritik etmek için önce kulağı seslere yaklaştırmak, işittiğimiz ve işitmediğimiz sesleri tablolaştırmak, betimselleştirmek.... Sonra da okyanusun dip dalgalarında kavramlardan da yararlanarak seslerin yarattığı düşüncenin peşinde olmak.... Oldukça yorucu, ancak bir o kadar da gerekli bir yöntem... Kitabın seslerinin okuyucularda yeni düşünceler yaratması umuduyla....

Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK
SineFilozofi Dergisi Yayıncısı

TEŞEKKÜR

Bu çalışma Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Radyo-Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı'nda tamamlamış olduğum “Türk Sinemasında Ses-İmajın Sinematografik Anlatıdaki Yeri, 2000-2018” adlı doktora tezime dayanmaktadır. Çalışmanın adı kitaplaştığında “Türk Sinemasında Ses-İmaj (2000-2018) olarak değiştirilmiştir.

Çalışmanın ortaya çıkmasında ilham kaynağı, dost ve hocalarımla destekleri yadsınamaz. Başta, doktora sürecimi bir öğrenme yolculuğuna dönüştürmemi sağlayan, verdiği müthiş bilimsel destek ve ilhamla dönüşmemi, öğrenmemi, yenilenmemi yol ve ufuk açtığı için tez danışmanım Prof. Dr. Serdar Öztürk, sonuca ulaşmamda çok kıymetli katkılarını ve olumlu enerjilerini benden esirgemedikleri için tez izleme komitemde yer alan hocalarım Doç. Dr. Filiz Erdemir Göze ve Dr. Öğr.Ü. Çağdaş Emrah Çağlıyan'a minnettarım. Tez savunmam esnasında verdikleri bilimsel destek ve olumlu katkılarla, savunma anının yaşamım boyunca hatırlamak isteyeceğim bir anıya dönüşmesine destekleri için Prof. Dr. H. Hale Künüçen ve Prof. Dr. Özlen Özgen hocalarıma da teşekkür ederim.

Uzun sohbetlerimizde sıkılmadan beni dinleyen, yüreklendiren, birlikte yaptığımız beyin fırtınası ve sohbetlerden hep ilham aldığım sevgili dostum Işkın Özbulduk Kılıç'a, doktora sürecinde birlikte yolculuk ettiğim, yol arkadaşım Esmâ Gökmen'e teşekkür ederim. Ve dahi yolumuz kesişen tüm hocalarım ve arkadaşlarımla desteklerine ayrıca minnettarım. Bu süreçte hepsi birbirinden kıymetliydi.

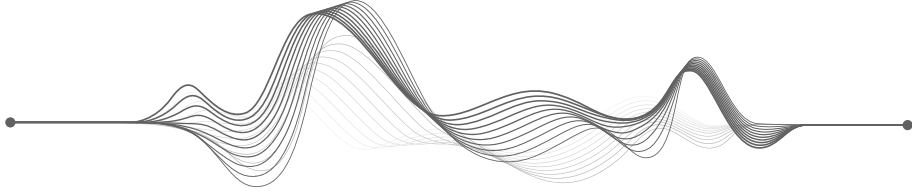
Ve sevgili ailem....Kanatlarımsınız.....

Teşekkür ederim, minnettarım....

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Teşekkür.....	v
Giriş	1
Sinemada Ses Kullanımının Kuramsal İncelemesi	19
1.1. Sinematografik Olarak Sesin Tanımı	19
1.2. Ses Kullanımının Sinemadaki Tarihsel Süreci	31
1.2.1. Sinema, Görüntü ve Ses Üçgeninde İlk Yıllar	34
1.2.2. Sinemada Sesin Özgürlüğü, İkinci Devrim	44
1.3. Sinemada Kullanılan Ses Türleri.....	50
1.3.1. Diegetik Ses	57
1.3.2. Non-diegetik Ses	59
1.3.3. Kontrpuantal Ses	63
1.4. Sinemada Görüntü-İmaj Kavramı	65
1.4.1. Hareket-İmaj.....	68
1.4.2. Zaman-İmaj	71
1.5. Sinemada Ses-İmaj Kavramı.....	74
2.1. Filmlerin Üretim Amaçlarına Göre Ses Kullanımındaki Farklılıklar.....	77
Sinemada Anlatı Aracı Olarak Ses Kullanımı	77
2.2. Filmlerdeki Ses Kullanımının Gerçeklik Algısı ile Bağı	81
2.2.1. Filmlerde Var Olan ve İma Edilen Gerçeklik.....	85
2.3. Sinemada Sine-Ses Kavramı Ekseninde Sesin Anlamlandırılması	88
2.3.1. Yüce Kavramı Bağlamında Sesin Dışavurumu	94

2.3.2. Duyu-Motor Mekanizmasında Başkalaşım	101
2.3.3. Kırılmalar, Bükülmeler ve Duygulanım İlişkisi	105
2.3.4. Kadraj Dışı Seslerin Sahnedeki Varlığı (Kör Alan / Dekadraj).....	107
2.3.5. Sessizliğin Sesi	110
3.1. Türk Sinemasında Ses-İmajın Sinematografik Anlatıdaki Yeri	115
Türk Sinemasında Ses-İmajın Sinematografik Anlatıdaki Yerinin Filmler	
Üzerinden İncelenmesi	115
3.1.1. Türk Sinemasında Ses Kullanımı	117
3.1.2. Melez Filmlerdeki Ses - İmajla Düşünce Yoğun Filmlerdeki Ses - İmaj Kullanımı	122
3.1.3. 2000 Sonrası Filmlerde Ayrışan Ses Kullanımı	127
3.1.4. Türk Sinemasında Ses-İmajın Sinematografik Düşünceye Katkısı	129
3.2. Türk Sinemasında Ses - İmajın Sinematografik Anlatıdaki Yerinin Filmler Üzerinden İncelenmesi.....	130
3.2.1. Düşünce-Yoğun Filmler	130
3.2.1.1. Hayat Var (2008) Filminin Ses Kullanımının İncelenmesi	133
3.2.1.2. Bir Zamanlar Anadolu'da (2011) Filminin Ses Kullanımının İncelenmesi	150
3.2.1.3. İşe Yarar Bir Şey (2017) Filminin Ses Kullanımının İncelenmesi...	164
3.2.1.4. Yol Kenarı (2017) Filmin Ses Kullanımının İncelenmesi	176
3.2.2. Melez Filmler	192
3.2.2.1. Issız Adam (2008) Filminin Ses Kullanımının İncelenmesi	194
3.2.2.2. İftarlık Gazoz (2016) Filminin Ses Kullanımının İncelenmesi..	209
3.2.2.3. Daha (2017) Filminin Ses Kullanımının İncelemesi	224
3.2.2.4. Kelebekler (2018) Filminin Ses Kullanımının İncelemesi	239
Sonuç ve Öneriler	253
Kaynaklar	263
Ekler.....	269
Özgeçmiş	335

KAYNAKLAR

- Abisel N. (2003). *Sessiz Sinema*, İstanbul: Om Yayınevi.
- Abisel, N. (1999). *Popüler sinema ve türler*. Alan Yayıncılık.
- Abisel, N. (2010). *Sessiz sinema*. De Ki Basım Yayım.
- Akın, F. (Yönetmen) (2019) *Altın Eldiven* (Golden Glove) (Film) Almanya: Bombero International.
- Aksu, Y. (Yönetmen) (2016). *İftarlık Gazoz* (Film) Türkiye: EDGE.
- Allen W. (Yönetmen) (2019). *New York'ta Yağmurlu Bir Gün* (A Rainy Day in New) York (Film), ABD: Gravier / Perdido.
- Allen W., Scorsese, M., Coppola, F. F. (Yönetmen) (1989). *New York Üçlemesi* (New York Stories), (Film). ABD : Touchstone Pictures.
- Altman, R. (1992). *Sound Theory Sound Practice*, New York: Routledge.
- Altman, R. (2007). *Silent film sound*. Columbia University Press.
- Alunno, M. (2014). Cinema and Music (1937) by Ignacio Isaza Martínez. *Music, Sound, and the Moving Image*, 8(1), 87-91.
- Arisoy, E. (2019). "Sinemada Kadraj Dışı Alanların Anlatıdaki Yeri: Yozgat Blues Filmi Örneği". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 239-258.
- Arnheim, R. (1969). *Visual thinking*. Univ of California Press.
- Arnheim, R. (1992). *Art and Visual Perception*, University of California Press.
- Arnheim, R., & Tamdoğan, R. Ü. (2002). *Sanat Olarak Sinema*. Öteki Ajans.
- Baker, U. (2019). *Beyin Ekran*, Ege Berensel (der.). İstanbul: İletişim.
- Balázs, B. (1985). "Theory of the film: Sound. *Film sound: Theory and practice*", 116-125.
- Balázs, B. (2013). *Görünen İnsan*, İstanbul: Say Yayınları.
- Baran, T. (1997). "Eşkiya Bize Bizi Anımsatıyor". *Antrakt*, Mayıs, 97, 22-25.
- Batra, R. (Yönetmen) (2013). *Sefer Tası* (Lunch Box) (Film). Hindistan/Fransa/Almanya: Sikhya Entertainment / Dar Motion Pictures
- Baudrillard, J. (2018). *Simülakrlar ve Simülasyon*, (Çev. O. Adanır). Ankara: Doğu Batı Yayınları.

- Baumann, S. (2001). "Intellectualization and art world development: Film in the United States". *American Sociological Review*, 404-426.
- Baumbach, N. (2014). "False Movements: Or, What Counts As Cinema For Deleuze?" *Discourse*, 36(2), 261-270. Wayne State University Press, Detroit, Michigan 48201-1309. ISSN 1522-5321.
- Bergson, H. (2007). *Madde ve Bellek*, (çev. Işık Ergüden). Ankara: Dost Kitabevi Yay.
- Betton, G. (1994). *Sinema Tarihi*. (çev. Şirin Tekeli). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Betton, G., & Tekeli, Ş. (1990). *Sinema tarihi: başlangıcından 1986'ya kadar*. İletişim.
- Biryıldız, E. (2016). *Sinemada Akımlar*. Beta Basım Yayım.
- Bonitzer, P. (2011). *Kör Alan ve Dekadrajlar*, İstanbul: Metis.
- Bonitzer, P., (2005). *Bakış ve Ses*, İstanbul: Metis.
- Bordwell, D. (1979). "The art cinema as a mode of film practice". *Film Criticism*, 4(1), 56-64.
- Bordwell, D. (1997). *On The History of Film Style*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bordwell, D., & Thompson, K. (1986). "Sound in the Cinema". *Film Art*, 233-260.
- Buckland, W. (2010). *Sinemayı Anlamak*, İstanbul: Optimist.
- Burch, N. (1981). *Theory of film practice* (Vol. 507). Princeton University Press.
- Burke, E. (2008). *Yüce ve Güzel Kavramlarımızın Kaynağı Hakkında Felsefi Bir Soruşturma*, (Çev. M. Barış Gümüüşbaş), Ankara: BilgeSu.
- Büker, S., & Topçu, Y. G. (2010). *Sinema: Tarih-Kuram-Eleştiri*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Ceram, C. W. (2007). *Sinemanın Arkeolojisi*. (Çev. Aydın, H.), Agora Kitaplığı.
- Ceylan, N. B. (Yönetmen) (2002). *Uzak* (Film). Türkiye: NBC Film.
- Ceylan, N. B. (Yönetmen) (2006). *İklimler* (Film). Türkiye: Pyramide Film.
- Ceylan, N. B. (Yönetmen) (2011). *Bir Zamanlar Anadolu'da* (Film). Türkiye: Zeyno Film.
- Ceylan, N. B. (Yönetmen) (2014). *Kış Uykusu* (Film). Türkiye: Zeyno Film.
- Ceylan, N. B. (Yönetmen) (2018). *Ahlat Ağacı* (Film). Türkiye, Fransa, Almanya, Bulgaristan, Zeyno Film.
- Chan, W. K. (1994). *Cities with Invisible Walls, Reinterpreting Urbanization in Post-1949 China*, Oxford Press.
- Chaplin, C. (Yönetmen) (1921) *Yumurcak* (The Kid). (Film) ABD: Charles Chaplin Productions.
- Chaplin, C., The-Kid-Soundtrack (2015). <https://www.charliechaplin.com/en/infos/520->, erişim, 09.09.2020
- Chion, M. (1994). *Audio-Vision: Sound and Screen*. Claudia Gorbman (çev.) v (der.) New York: Columbia University Press.
- Chion, M. (1999). *The Voice in Cinema*, New York; Columbia University.
- Coëgnarts, M., & Kravanja, P. (Eds.). (2015). *Embodied cognition and cinema*. Leuven, Belgium: Leuven University Press.
- Colman, F. (2011). *Deleuze and Cinema*, The Film Concept, USA: Berg.
- Costa, F. M., Carreiro, R., & Miranda, S. R. (2016). "Uma entrevista com Claudia", DOI: <https://doi.org/10.22475/rebeca.v5n1.364> Direitos autorais 2016 Rebeca - Revista Brasileira de Estudos de Cinema e Audiovisual, 386-401.
- Coşkun, E. (2009). *Türk Sinemasında Akım Araştırması*, Ankara: Phoenix.
- Coşkun, E. (2011). *Dünya Sinemasında Akımlar*, Ankara: Phoenix.

- Coşkun, M. F. (Yönetmen) (2013). *Yozgat Blues* (Film). Türkiye / Almanya : Hokus / Arden.
- Crosland, A. (Yönetmen) (1927). *The Jazz Singer* (Film) Amerika: Warner Bros.
- Çağlayan, S., Korkmaz, M., & Öktem, G. (2014). "Sanatta görsel algının literatür açısından değerlendirilmesi". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 160-173.
- Çankaya, K. (2008). *Sinemada görsel algılama*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Davis, R. (2010). *Complete guide to film scoring: the art and business of writing music for movies and TV*. Hal Leonard Corporation.
- Deleuze, G. (2017). *Kant'ın Eleştiri Felsefesi*, (Çev. Hüseyin Portakal), İstanbul: Cem.
- Deleuze, G., (2000). *Cinema 2, The Time- Image*, London: The Athlone Press.
- Deleuze, G., (2001). *Cinema 1, The Movement-image*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Deleuze, G., Guattari, F. (2017). *Felsefe Nedir?*, İstanbul: Yapı Kredi.
- Donnelly, K. J. (2014). *Occult Aesthetics: Synchronization in Sound Film*. Oxford University Press.
- Eisenstein, S. (1977). *Film form: Essays in film theory*. HMM.
- Eisenstein, S. M. (Yönetmen) (1925). *Potemkin Zırhlısı (Bronenosets Potemkin)* (Film) Sovyetler Birliği: Goskino / Mosfilm.
- Erdem, R. (Yönetmen) (2008). *Hayat Var* (Film). Türkiye/Yunanistan/Bulgaristan: Atlantik
- Esmer, P. (Yönetmen) (2017). *İşe Yarar Bir Şey* (Film). Türkiye: SineFilm/Mars Prodüksiyon.
- Fleming, V. (Yönetmen) (1939). *The Wizard of OZ* (Film), USA, Metro-Goldwyn-Mayer (MGM).
- Foss, B. (2016). *Sinema ve Televizyonda Anlatım Teknikleri ve Dramaturji*, İstanbul: İnkılap.
- Gorbman, C. (1976). "Teaching the soundtrack". *Quarterly Review of Film & Video*, 1(4), 446-452.
- Gorbman, C. (1980). "Narrative Film Music. *Yale French Studies*", (60), 183-203. doi:10.2307/2930011.
- Gorbman, C. (1987). *Unheard melodies: Narrative film music*. Indiana University Press.
- Grotowski, J. (2012). *Towards a poor theatre*. Routledge.
- Grozeva, K., Valcharov, P. (Yönetmen) (2019). *Baba (The Father)* (Film). Bulgaristan / Yunanistan : Abraxas Film / Graal Film.
- Haneke, M. (Yönetmen) (2007). *Ölümcül Oyunlar (Funny Games)* (Film) ABD: Celluloid Dreams.
- Hazanavicius, M. (Yönetmen) (2011). *The Artist* (Film). Fransa: Studio 37.
- Hitchcock, A. (Yönetmen) (1930). *39 Basamak*, (Film), İngiltere, Gaumont-British Picture Corporation Ltd.
- Hitchcock, A. (Yönetmen) (1960). *Sapık (Psycho)* (Film). ABD: Shamley.
- http://www.kameraarkasi.org/light/teknikler/cesit/rembrand/rembrandt_cv.html, erişim, 12.11.2020
- Irmak, Ç. (Yönetmen) (2008). *İssız Adam* (Film). Türkiye: Most Productions.
- İnternet: Avrupa Sineması. (2012). Nuri Bilge Ceylan Röportajı, <http://www.avrupasinemasi.com/2012/04/26/nuri-bilge-ceylan-roportaji/erişim> 20 Nisan, 2019
- İnternet: Cahiers du cinéma, https://tr.wikipedia.org/wiki/Cahiers_du_cin%C3%A9ma, erişim: 13.09.2020
- İnternet: Çello, <https://sozkonususanat.com/cello-hakkinda-bilinmesi-gerekenler/erişim>, 3.8.2020
- İnternet: Tulum, <https://www.bilgiustam.com/tulum-nedir-zellikleri-nelerdir/erişim>:20.11.2020

- İnternet: Diegesis, <https://en.wikipedia.org/wiki/Diegesis>, erişim: 12.10.2020
- İnternet: Dolby Surround Ses Sistemi, <http://key.com.tr/surround.html>, erişim, 21.11.2021
- İnternet: Elektron tüpü, https://tr.wikipedia.org/wiki/Lee_de_Forest, erişim 11.10.2019
- İnternet: Gramofon, <https://nedirara.com/gramofon>, erişim, 09.03.2020
- İnternet: Işıkhani, C. (2008). "Sinemada Ses Teknolojisi Ve "Sanal Dinleme" Bağlamında Türk Sinemasında Sinema - Müzik İlişkisi". *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (3), 321-338. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/euifyd-hed/issue/45354/568257>
- İnternet: İpek, Ö. (2017). "Peter Wollen'in karşı sinema kavramı". *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 72-87. <http://dergipark.org.tr/iled/issue/33135/36874>
- İnternet: Mimesis, <https://en.wikipedia.org/wiki/Mimesis>, erişim: 12:10:2020
- İnternet: Ozan, (2013). Dolby Atmos Ses Sistemi Nedir? Nasıl Çalışır? <http://www.cinerium.com/dolby-atmos-ses-sistemi-nedir-nasil-calisir.html>, erişim 17 Mart, 2019.
- İnternet: PQDT OPEN Thesis, <https://pqdtopen.proquest.com/results.html?QryTxt=sound&fromyear=&toyear=&author=&Title=&pubnum=&school=&advisor=&keywords=>, erişim 20.01.2019
- İnternet: Rap müzik, <https://www.turkcebilgi.com/rap/> erişim: 01.11.2019
- İnternet: Rembrandt Aydınlatması, Rembrandt Harmenszoon van Rijn
- İnternet: Renk Sıcaklığı Kelvin, <https://www.aydinlatma.org/renk-sicakligi-kelvin.html>, erişim 20.10.2020
- İnternet: Türk Dil Kurumu Resmi Sitesi, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=-gts&guid=TDK.GTS.5c7a4a367744c5.53465829, erişim,01.03.2019
- İnternet: Ulusal Tez Merkezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> erişim 05.07.2018
- Kael, P. (1963). "Circles and squares. *Film Quarterly*", 16(3), 12-26.
- Kant, I. (2017). *Güzellik ve yücelik duyguları üzerine gözlemler*. Çev. Ahmet Fethi, Hill Yayınları.
- Kant, I., (2011). Yargı Yetisinin Eleştirisi, Çeviri: Aziz Yıldırım, İstanbul: İdea.
- Karaçelik, T. (Yönetmen) (2018). *Kelebekler* (Film) Türkiye: Karaçelik Film Yapım
- Kari, D. (Yönetmen) (2013) *Buzdan Hayaller* (Noi The Albinoi) (Film) İzlanda: Zik Zak Kvikmyndir / Essential Filmproduktion GmbH / The Bureau
- Kirby, D. (2010). "The future is now: Diegetic prototypes and the role of popular films in generating real-world technological development". *Social Studies of Science*, 40(1), 41-70.
- Kracauer, S. (2015). *Film Teorisi: Fiziksel Gerçekliğin Kurtuluşu*. Metis Yayınları.
- Kubrick, S. (Yönetmen) (1968) *2001: A Space Odyssey* (Film) USA: Metro-Goldwyn-Mayer (MGM), Stanley Kubrick Productions.
- Küçükeroğan, B., Yavuz, T., & Zengin, İ. (2005). *Video Ve Film Kurgusuna Giriş*. Es Yayınları.
- Lastra, J. (2000). *Sound technology and the American cinema: Perception, representation, modernity*. Columbia University Press.
- Le Forestier, L., Barnard, T., & Frank, K. (2019). *Montage, Découpage, Mise en Scène: Essays on Film Form*. Rutgers University Press.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın üretimi*, çev. Işık Ergüden. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Leyda, J. (1972). *Kino: A History of a Russian and Soviet Film*. Londra: Allen and Unwin.
- Liman, A. S. (2011). "Türk Sinemasının İlk Yıllarında Çekim Sonrası Üretim Ve Teknik Altyapı". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (40), 37-52.

- Maltby, R., Biltereyst, D., & Meers, P. (Eds.). (2011). *Explorations in new cinema history: Approaches and case studies*. John Wiley & Sons.
- Metz, C. (1990). *Film language: A semiotics of the cinema*. University of Chicago Press.
- Milicevic, M. (2016). "Oneiric Film Sound and Human Brain". *European Scientific Journal* p297-307 Mineapolis; University of Minnesota Press.
- Monaco, J. (1981). *How to read a film: The art, technology, language, history, and theory of film and media*. New York: Oxford University Press.
- Neumeyer, D. (2009). "Diegetic/nondiegetic: A theoretical model. *Music and the Moving Image*", 2(1), 26-39.
- Neumeyer, D. (2018). *Meaning And Interpretation*, Usa: Indiana University Press.
- Newhall, B. (1982). *The History of Photography: from 1839 to the present day*.
- Noi, G. (Yönetmen) (2018). *Climax* (Film). ABD: Rectangle.
- Östlund, R. (Yönetmen) (2014) *Turist* (Force Majeure).(Film). İsveç, Danimarka, Fransa, Norveç: ARTE
- Özel, A. (Yönetmen) (2019). *Bozkır* (Film). Türkiye: ReCinema.
- Özkoçak, Y. (2014). *Ses'li Sinema*, İstanbul: Derin Yayınları.
- Öztürk, S. (2016). *Sinefilozofi: Kurosawa'nın Düşler'inde SineFilozofik Bir Yolculuk*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Öztürk, S. (2018a). *Sinema Felsefesine Giriş*, Ankara: Ütopya.
- Öztürk, S. (2018b). Ahlat Ağacı: "Yüce Dış Ses" in Kuşattığı Film. *SineFilozofi*, 3(5), 226-229.
- Parkinson, D. (2001). *History of Film*, London: Thames &Hudson Ltd.
- Penna, J., (Yönetmen) (2018). *The Arctic* (Film). İzlanda: Armony Films / Pegasus Pictures.
- Petric, V. (1995). Vertov, lenin, and perestroika: the cinematic transposition of reality. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 15(1), 3–17. doi:10.1080/01439689500260011
- Petric, V., & Yamaner, G. (2000). *Dziga Vertov: Sinemada Konstrüktivizm*. Öteki Yayınevi.
- Phalip, J., & Edmonds, E. A. (2007). *Guidelines for Communication in Film Scoring. Guidelines for Communication in Film Scoring*.
- Pirselimoğlu, T. (Yönetmen). (2010). *Saç* (Film) Yunanistan / Türkiye: Zuzi Film.
- Pirselimoğlu, T. (Yönetmen). (2010). *Yol Kenarı* (Film) Türkiye /Yunanistan: Mitra Filmcilik, Bad Crowd, Arizona Productions.
- Robb, B. (2013). *Sessiz Sinema*, İstanbul: Kaldedon.
- Sarris, A. (1963). "The auteur theory and the perils of Pauline". *Film Quarterly*, 16(4), 26-33.
- Saydam, B. (2019). *Aytekin Çakmakçı, Güneşe Lamba Yakan Adam*, Ankara: İmge.
- Saylak, O. (Yönetmen) (2017). *Daha* (Film) Türkiye: Ay Yapım.
- Sciamma, C. (Yönetmen) (2019). *Alev Almış Bir Genç Kızın Portresi*, Fransa: Lilies Films
- Scognamillo, G. (2014). *Türk Sineması Tarihi*. Ankara: Kabalcı Yayıncılık.
- Sevinç, Z. (2014). "2000 Sonrası Yeni Türk sineması üzerine yapısal bir inceleme". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 97-118.
- Sider, L. (2014). "If You Wish To See, Listen. The Role Of Sound Design", *Journal Of Media Practice*, 4(1), 5-16.
- Slowik, M. (2013). "Diegetic Withdrawal and Other Worlds: Film Music Strategies before" King Kong", 1927-1933. *Cinema Journal*, 1-25.

- Sözen, M. (2017) "Filmsel Sesin Dramaturgisi: Kavramlar, Örnekler, Analizler", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(39), 44-72.
- Stam, R. (2014). *Sinema teorisine giriş*. Ayrıntı Yayınları.
- Stecker, R. (1997). *Artworks: Definition, meaning, value*. University Park: Pennsylvania State University Press.
- Suner, A. (2006). *Hayalet ev: Yeni Türk sinemasında aidiyet, kimlik ve bellek*. Metis.
- Tan, E. S. (2013). *Emotion and the structure of narrative film: Film as an emotion machine*. Routledge.
- Tan, S. L., Spackman, M. P., & Wakefield, E. M. (2017). "The effects of diegetic and nondiegetic music on viewers' interpretations of a film scene". *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 34(5), 605-623.
- Tarkovski, A. (2008). Mühürlenmiş Zaman (Çev. Füsun Ant). *İstanbul: Agorakitaplığı*.
- Taşdelen, V. (2016). Felsefi Bir Söylem Biçimi Olarak Susku. *Erdem*, (70), 75-84. <https://doi.org/10.32704/erdem.536838>
- Teksoy, R., (2005). *Sinema Tarihi*, İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Thompson, J.B, (2008). *Medya ve Modernite*, Türkçesi: Serdar Öztürk, İstanbul: Kırmızı Yayınları
- Trier, L.V. (Yönetmen) (2000). *Dancer in The Dark* (Film), Denmark, Zentropa Entertainments, Trust Film Svenska, Film i Väst, Liberator Productions.
- Trier, L.V. (Yönetmen) (2009). *AntiChrist* (Film) Danimarka: Zentropa Entertainments
- Turagay, U. (Yönetmen). (2019). *Güzelliğin portresi* (Film). Türkiye: BKM.
- Ulusay, N. (2008). *Melez film imgeler: sinema ve ulusötesi oluşumlar*. Dost Kitabevi Yayınları.
- Varèse, E., & Wen-Chung, C. (1966). The liberation of sound. *Perspectives of new music*, 11-19.
- Vertov, D. (1984). *Kino-eye: the writings of Dziga Vertov*. Univ of California Press.
- Webster, J. L. (2009). *The Music of Harry Potter: Continuity and Change in the First Five Films*, Thesis (Ph. D.), University of Oregon, USA.
- Wierzbicki, J. (2016) Sound Effects/Sound Affects: 'Meaningful' Noise in the Cinema. In: Greene L., Kulezic-Wilson D. (eds) *The Palgrave Handbook of Sound Design and Music in Screen Media*. London: Palgrave Macmillan.
- Winters, B. (2010). "The non-diegetic fallacy: Film, music, and narrative space". *Music and Letters*, 91(2), 224-244.
- Witz, L., Espirages, A. (Yönetmen) (2014). *Mr. Hublot* (Film). Fransa: ZEILT.
- Yüksel, S., E. (2003). *Yavuz Turgul Sineması*, Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.